

HS BREV TILL HA

1945

15.1.	1 s.	1. 7.	2 s.
27.2.	1 s.	3. 8.	1 s.
8.4.	1 s.	29. 9.	1 s.
16.4.	1 s.	1.10.	1 s.
28.5.	1 s.	31.10.	1 s.
16.5.	1 s.	9.11.	1 s.
28.5.	1 s.	11.12.	1 s.
12.6.	1 s.		

15-1-45

Einar,

Jag läste Munch-boken, och tyckte om de tidiga. Vet inte om det var bara som kvinna jag ej tyckte om livsfrisen - nej det var som konstnär med, "Vampyr" och ett par andra tyckte jag om, i den. Var det synd om honom - ja, ensam och nervös fra begynnelsen var han, men saknade han människor? Du har rätt, man får ej mer sympati. Stenersen har köpt två av mina. Jag har sagt jag läst två Matisse Grunewalds dyrkan och danskens mer sakliga. De tidiga tycker jag om, ej alls sedan, där är mycket beräkning.

Är jag ej lycklig som får läsa sådana böcker, och många andra. Där var i Argus bra om kritik och konst, av Sven Grönvall. Här ligger nu Delacroix's dagbok - jag har aldrig kommit till honom. Och kinesisk poesi! korta stämningar, övers. Erik Blomberg, mycket fint. Och jag har läst "le grand Meaulnes", en ung bok. Arnold Bennett's "Systrarna", James' "Amerikan i Paris", och här ligger br. Goncourt's "Germinie Lacerteux", P.Bourget's "Lärjungen" som ger Er skrivande ett sådant ansvar. André Maurois "Minnen" - där är något av ordningsmänniska i allt han gör, en industriel. När han var barn sade en liten gosse julmorgonen i kyrkan, bredvid honom, att han var jude. Hemkommen frågade han fadern, som sade "ja, det är sant, men detta är också en vacker religion, och det är en dotterreligion till vår." Sedan tänkte han ej mer på det.

Jag har ej vågat skriva om allt smått, visste ej ännu din stämning. Nu har du varit ute i sus och dus och allt är visst bra, gudskelov. Nej, det är bara med lika kännande man har det bra. Och tänk, att jag har det så bra med Stenmans, och de hålla till godo med mig så ofta. Jag är lycklig. Och har känt mig litet bättre en vecka.

Nationalmuseum bytte "Flicka vid gårdet"^x mot min mors porträtt mot blå fond, som de tog. Säger nu. St. säger nästa söndag kommer G.Johansson hit, det är ett styvt arbete att bli betraktad men det får gå som det går. St. narrar mig allt än att ta emot pengar, jag vet nog hur det är med försäljning - men han skall få det igen.

Allt annat är ledsamt. De mina skriva ej mycket - Hanna gör det nu. Vad jag målat? "Syskon" gick i går, söndag, i dag börjades "Vedhuggarn". En zigenerska (frk. Nyberg). Sedan blir det Stillebenet en gång till, det första är sålt till dr. Lindeberg. Det är hela mitt liv - och jag har ännu ledsamt.

Önskar dig allt gott.

Helene

Tack för finsk konst.

Ännu står min lilla julgran som Stenmans klätt.

I afton ser jag första gången stjärnor. Nyårs ny.

Nu behöver jag inte exponera mer. När aftonen kommer kommer ångesten. Har mycket böcker.

(x) som provhängts i Nationalmuseum. (E.Rr)

Säg om du vill läsa "Lärjungen" sedan, jag tror den är tungläst, filosofisk - och du förleder ingen med dina böcker - "Amerikan i Paris" av James, kan du också få, kanske Tyra vill. Där är en "prost", A.Tukiainen, och ett huvud av Essi Renvall, om man grävde ned det en tid skulle det bli ett tidigt renaissancehuvud. Där är björkar. Men inte mycket för att vara årets skörd. Tohka "Danserska"

söndag (27/2 -45)

Einar,

Just nu gick ~~Stenmans~~. De har visst ett oroligt liv - snälla mot mig är de. Tack för boken som jag snart återsänder - jag tyckte om den till sist. Där var vänskap, och det om hundarna, och när saluten ljudit lyfte de nosarna mot himlen och tjöt! Den boken vilar - men Eliot's poesi som jag länge läst, vilar ej. Den som ser livet så måste bli religiös. Han är ytterst förfinad, och hemsk, allt blir tomhet för honom. Han är värre än Salomo. Många förstår jag ej, gör han det självt?

Men intressant, kan läsas oändligt,

En söndag var dr.G.Johansson här. Jag glömde vara rädd, glömde han hade något att göra med mig, hörde bara på, försökte förstå. Han talar otydligt. Jag fick en av Greco's tavlor, "Toledo", så att jag såg färgen. Och att, om Rembrant* stannat vid det han var i den med Saskia på knäet skulle han vara en vanlig målare, men sorgen kom och han blev Rembrant.

Jag lever i min ångest - har slutat "självpporträtt" och "leende flicka". Två än att göra. Och du går mot offentligheten - det tyngsta i konst. Vad rör det en!

Hannas flicka var söt, sade jag det ren', och så svart.

Allt gott! varför skrämde du mig här sist? allt gott, allt gott.

Helene

St. tog Eliot - det är just för honom.

vet ej vad Johansson tänkte? hu!

* [sic!]

8-4-45

Einar,

Nu är tiden inne för din exp.! Allt nöje, all lycka!

Men då kommer det åter upp det du sade om mitt målande sist, att "man ändå målar för människor" -

Jag målar för att jag sett målat som gjort mig lycklig, och en inre kraft driver mig att söka göra något sådant, och jag hoppas var gång. Aldrig har det lyckats än. Derfor målar jag, tänker ej på människor. Detta är min yttersta vilja

Helene

16-4-45

Einar,
Lördg läste jag S's anmälan och det var, som Hr. Stenman sade, det bästa hon har skrivit. Jag önskar dig lycka, och tänker du har visst lugn i hjärtat nu. Och så kan du måla vidare, det som är lyckan!

Hr. St. hämtade upp katalogen - tack - i söndags.

Jag tycker där mest om "Höst på tjärnen", om Moln och April också.

Ja, all framgång, allt gott!

Har jag sett April?

Helene

St. har också haft en rolig dag med Britisk Museums direktor, det skulle bli en 5 minuters visit och det blev 2 timmar.

Jag ej frisk.

8 maj -45

Einar,

Jag har varit så glad över den glädje jag läste i ditt brev. Nu har du åter trätt ut i dessa intressen, du går som förr - och ingen skall säga gå så, måla så! Mycken glädje på en gång!

I går kom äntligen den ro man inte får genom beslut och kamp, man tror nu alla vila litet. O, att alla få sova en stund, känna vila. Jag har ej känt det på 5 år, och har ändå haft det så bra nu. En flicka talade om glädjen i Stockholm i går, den yra glädjen, och hon blev vitblek när hon talade om Oslofångarna som hörde nationalsången, de hade väntat något annat den 17 de maj. Och jag kände mig med ens åter förenad med Norge, jag har ej känt det på några år - underligt.

Var litet bättre av medicinen men så kom en så orolig onsdag här, man visste ej vad det betydde, jag blev trött och sämre. St. med fru lugnade mig med brev. Nu försöker jag bygga upp det förlorade igen - men är så gammal.

Allt gott önskar jag dig och de dina. De mina må bra. St. vill mig väl, och jag har ej --- hälsan - han säger han är också sjuk - vill mig väl.

Läser Duhamel.

Helene

Jag vet du alltid ville mig väl.

Brungrönt i parken.

på bar kvist.

16 de maj (1945)

Einar,

Jag har sedan hösten två gånger icke skrivit till dig (x) på 4 veckor - alla mina brev är bokförda i almanackan. Jag är ofta för sjuk att göra det jag bör, eller vill. Har du ej sett det? Nu är jag icke bra.

Stenmans var här, han sade han hade roligt! talade om sina intressen och lämnade en bok om Lionardo. Första gången såg jag verkligt "Nattvarden", en del, de har tvättat den från övermålningar, och den är vacker. Tänk, Lionardo tyckte ej om att ta penseln i hand, kanske var ansvaret så stort, mycket lämnade han ofullbordat. Han var gerna ingenjör, festdekoratör, och han kunde gjuta brons. Var något kall, man känner ingen kvinna, ingen vän i hans liv.

Har nu läst Duhamel's bok en tjock lunta, egendomlig, intressant, och så är det till sist hans egen historie, denna arma man. Jag kämpar med två figurer på en tavla, en hopplös kamp. Mitt fredsljus var tänt, men jag har ej tro.

Ett träd blommar vitt i parken, ett päronträd? hägg är det ej. Och St. hör lövsångarna bland de andra.

Helene

(x) aldrig längre paus.

(28-5-1945)

Einar,

För mig var det en glad nyhet att du sålt "Tahitiskan". Men vad är det för en tavla? Ingen annan än Frk. Nyberg i Ekenäs hade en sådan typ - i sin ungdom - sen blev den röd, fet. Ja, glad var jag om det hjälpte, och sälj du allt av mig om det gör familjen gjädje.

Slutet på brevet stod jag ej ut med, säg ej sådant till mig. Fru Rydmans förre man säger lugnare saker

Jag är glad åt all glädje

Här är intet jag har lust att tala om. Ville bara säga att jag tyckte om affären.

Intet nytt från de mina, från 'arvingarna' som jag brukade kalla dem när jag talade med min mor.

Ett långt brev från Dora.

Helene

Ser åter namnet Wahlund i Pressen - det var poemet om kyrkogården som var av honom.

12-6-45

Einar,

Jag är för trött att läsa mycket, skall försöka med svenska tidningar nu, kunde ej förut. Har varit dålig en tid. Sade jag att Rembrandts teckning var underbart inspirerande jag minns vart streck, och den underbara stämningen. Men vad hade Hr. St. med sig sist! Ett Masaccio-porträtt - det finns två i världen. Tempera, hårfint och depraverat, i en rödaktig ton, och så starkt i sin verkan på en att det var som en stöt - mot arbete.

Den moderna konstens suddighet i utförandet ger ej den känsla detta hade. Jag är trött på "flickor" men har ändå bett den brunblå komma - när jag orkar igen Hon har något mer. Sätter nu litet färg på Bagarens dotter och ett par andra.

Kanske Hr. St. berättat dig att hans tredje dotter blev student 1 juni och eklaterade sin förlovning samma dag - bröllopet blir i midsommar. Men han har dem alla omkring sig. Att han orkar.

Mina väggar stå här omkring mig som förr, jag har ju intet att berätta, vill ej säga vad jag tänker. Ni som leva i livet ha det bättre tycker jag - ibland. Sjukdom är ej lätt. Jag förstår ej att du nu har så mycket oro, hoppas det kommer en bättre tid. Gott mod.

Helene

Giotto är också bra med sina konturer, suddiga är de aldrig. Stenman har också sovit ute i skogarna. Minns du den tiden, du var ensam i skogarna.
(en mans porträtt)

(1/7 -45)

Einar,

Tack för midsommarbrev. Jag har förstört den oljemålning jag började med plommon, det fanns en teckning av plommonen, någon bad mig sätta litet färg på, jag gjorde det, minns ej om det var Magnus. Aldrig har jag utfört dem eller en kittel, det var bara en plan i början att måla en sådan, hade aldrig modell till den. Man kan måla efter ett brevets beskrivning och sätta brevet bakom målningen.

Jag skriver aldrig mer om detta, är utpinad av det, att ständigt säga samma sak. Ett nytt sådant försök förstår du av medföljande brev Det är mitt liv i hemlandet. Se upp för "druvor".

Helene.

(bilaga)

(Till E.Rr, med brevet av den 1.7.1945)

Helsingfors, den 20 juni 1945.

Konstnärinnan Helene Schjerfbeck.
Saltsjöbaden.

Männe fröken Schjerfbeck ännu komma ihåg forstmästare Jokinen, som bodde i Ekenäs år 1927 - 28. Fröken skulle då ha varit hågad att måla mitt porträtt, men saken förföll, då ni flyttade bort. - Då för tiden var jag mycket intresserad att måla, och fröken Schjerfbeck undervisade mig, varigenom kom jag att få av Fröken en liten halvfärdig målning (ett äppel och vindruvor). Min livliga önskan vore, att få denna målning signerad och att få köpa en tavla av konstnärinnan. Därför skulle jag mycket gärna komma över till Sverige. Då det är mycket svårt att få pass, skulle jag vara fröken Schjerfbeck synnerligen tacksam, om Fröken i ett litet brev ville uttrycka en önskan om att jag skulle komma dit.

Jag ber Fröken förlåta mig denna begäran och tecknar
med värdsam hälsning

Armi Jokinen

Adress: Helsingfors, Mechelinsgatan 8 B. ln. 36.

(Följande anmärkningar av H.S.:)

Fru Jokinen har i mitt hem i Ekenäs målat ett stilleben med druvor och ett äppel (tror jag ett äpple) jag har aldrig målat druvor. Hon vill jag skall signera hennes arbete. Se upp för druvor.

Helene Schjerfbeck

Jag skickar ej min namnteckning till henne

3 aug. (1945)

Einar

Jag såg Kajana på Taide som kom, jag får tacka dig! Var på sådant humör att jag tyckte om det mesta. Visst sakna en del sin färg, eller alla Jag vinner utan den. Vad har den brun-blå där att göra? Nu har jag lappat hörnen på min fars porträtt, det och liljekonvaljer är de jag helst ville ha i muséum. Lilla frk. N. från Lovisa, 1942, såg jag gerna Det bästa är gjort ur minnet, ur minnet efteråt. Skrapar nu mer än jag målar. Kvinnan som står rysk är säker som en David i Florenz - Jag har fått mycket.

En ung fransman var här, han gav mig första tecknet på återuppbyggelse, första häftet av l'Amour de l'Art, maj, v Gogh och Degas i färg, den senare köpt till Louvren 1943. Han var sorgsen, hade på 15 år ej varit till Versailles, nu är det en enda bebyggelse ända dit, och i hela Paris omgivning - idyllen där är borta. De ge allt klart med få ord. Bröd finnes, det är allt för den fattige Jag tycker det är bra. - Einar, de sade förr det är så mycket vitaminer i bark -

Jag har mycket oro, Måns trött och mager (x), hr. St. åter sjuk. Jag kan intet företa, svagare, och intet hem.

Önskar dig ro.

Helene

Läser Graham Green och Vaughn - och en österrikisk, ett dött land, som jag tyckte då ren'. franska böcker.

Paris ganska oskadat.

Koltrasten har visslat hela sommaren, nu har den rest.

En olidlig värmevåg - nu ofta regn.

(x) kan ej komma hit, måste vila nu.

(På ett skilt blad följande:)

3 aug. afton. Vet ej nu var du är. Fick just nu ditt brev av den 5 te juli. Tack. Mitt brev låg färdigt, men ej avsänt. Vem talar du om? En mänska kan vara trött, och inte hård, man vet aldrig vad där är på djupet.

Min önskan är att somna in, gå till vänner. Tack för vad du givit. Kan du ej tro att allt går väl, och ha det gott så, att din son blir frisk, du målar, landet vilar dig. ----

Har nog sagt att jag tyckte om en Moralès, en Rouault - är litet trött på Greco. Om man nu hade ett liv framför sig, att måla!

Helene

Min mor sade jag trodde alla - ja, tills de bedrog. Min far sade om den som bedrog "kanske ville jag inte se."

29 de. (september 1945, postkort)

En önskan att allt må stå väl till!
den 7 de.
Helene

En önskan att allt
må stå väl till!
den 7 de.

Helene

Forstn. E. Renter

Rajona

Finland

29^a.

Helene Schjerfbeck.
Leende flicka.

1 okt. (1945)

Einar,

Jag har tänkt på dig, men jag ville inte skriva när jag var så sjuk, förtvivlad - du har nog av egna sorger.

Har du det bättre nu? Här låter jag var dag gå, tänker ej längre, bara på ett.

I går Stenmans här de kom fredag afton per flyg, fick lyckligtvis två platser, i samma plan. De, som andra, ha haft svårt klara hemfärden, och de blev trötta av kö, kö, där. Men vad han köpt, det kommer sedan hit, man får ej taga med. Jag såg ett foto av en Titian, en som alltid skall stanna i minnet, något av Grecokänsla, hans sista arbete - men Titianmålat. St. var så hes han just ej kunde tala, jag får höra mer härnäst. St. Pauls står kvar. Annat dåligt. Han var den förste utländska köpare i London, en ljusglimt. Ja, jag vet ingenting om det, och du vet ingenting om mig. Hoppas en gång få höra.

hälsning

Helene

(31 okt. 1945)

Einar,
Jag skulle inte besvara med så många brev, sist var det om Henrik Lindeberg - det finns en möjlighet att han kommer tillbaka men varför tala om möjligheter. Skrivit till mig har han med, han hade 600 brev att besvara -- och nu är det om "prinsessan". Du säger "en ungdomsvän till mig" - varifrån har du det? Jag har sett henne två gånger i mitt liv, en gång var hon 10 - 12 år, en gång fullvuxen. Edelfelt målade henne då. "Jätteflickan" kallade Marie Wiik henne. Jag kan ej vara vän med ett sådant författarskap, främmande för mig. Detta sägs för att du skriver om mig ibland. Jag visste ej att hon var död förrän du skrev det, här vet man ingenting ens om rummet bredvid. En finsk städerska sade hon var sjuk, men bättre. Hon har det gott. Visste troligen inte jag var här, mitt namn är inte på kontoret, för att jag skall ha fred, sägs det.
Så har jag läst en Graham Greene igen, tyckt om, läser nu en poet, Stephen Spender, om poeter, han är politiker med. Är så glad du läser Proust, där är något man ej kan gå ifrån när man börjat - en gång får jag väl det om de unga flickorna, III delen tror jag. Hemska som allt det andra.
Och roligt du har villan.
Vet intet om min hälsa, och vet inte om Hanna kan komma, hon har ju flickan i Härnösand
Jag blev rädd för den där "vänskapen", förlåt.
Helene

Det exponeras.

Hennes son är död, i Persien, flygolycka. Hennes dotter har haft det bra i Amerika. Hus i Monaco hade hon kvar, jag tror det var allt.

9-11-45

Einar,

Vad skall jag skriva till dig, allt har jag sagt för länge sedan, det är sådant du ej bryr dig om. Jag är här - de fyra väggarna omkring mig, det är som det vore sig likt, om man bara ser till det. Jag längtar mycket att få somna - sista natten stor storm, och det börjar igen. Kanske kommer Måns efter jul, om han får pass m.m., får väl se honom då. De ha det bra sade St.. De var här måndags, söndag en modell, och de sade de tyckte om tre små päron - jag skall göra en svart prick bättre nästa söndag.

Du målar - och du har intresse för det, så lyckligt. Här diskuteras om "Salon" expositioner, stora, att deras tid är förbi. Bara inte konstens tid är förbi så finna de väl en väg, de få väl släppa lös alla konstnärer att göra vad de vill. Jag tycker folk är på grunt vatten här. Och jag har ej kraft. Livet har givit redan allt.

Dora skriver ett kort, det ryms bara en kort mening, med hennes stil, ändå en vän till mig!

Håll modet uppe. Vänta ej brev, ibland målar jag litet, ligger sen.

Helene

måndag (11/12 1945)

Einar

Mina varmaste, goda, önskningar till jul, för Er alla! För att jag känner det så.

Tack för Fiesole cypresser. Och du har Ann-Maries köksnyckel, ingen är så praktisk som du. Men hör om Ann-Marie, tror du hon som i decennier ägnat sig åt män skall kunna börja leva för konst? hon blir helast om hon följer sin natur. Hanna följer sin, för välstånd och lugn. Kan ej länge hålla mitt huvud från kudden, jag säger lycka och välgång!

Helene